

SOCJOLOGIA PRAWA

Zarys wykładu

Antoni Pieniążek, Małgorzata Ewa Stefaniuk

SERIA AKADEMICKA

WYDANIE **5**

SOCJOLOGIA PRAWA

Zarys wykładu

Antoni Pieniążek, Małgorzata Ewa Stefaniuk

SERIA AKADEMICKA

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

WYDANIE

5

Wydawca
Dagna Kordyasz

Redaktor prowadzący
Paulina Ambroży

Opracowanie redakcyjne
Trzy kropki Joanna Maź

Projekt okładek serii
Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przystępujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

ISBN 978-83-8246-204-3
5. wydanie

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne	9
Przedmowa do wydania poszerzonego i uaktualnionego	11
Przedmowa do wydania piątego	15
Rozdział pierwszy	
Wprowadzenie do problematyki socjologicznej	17
1. Geneza socjologicznych zainteresowań społeczeństwem	17
2. Prekursorzy socjologii	21
2.1. Jan Baptysta Vico	21
2.2. Claude Henri de Saint-Simon	24
3. Klasycy socjologii jako przedstawiciele kierunków w historii myśli socjologicznej	26
3.1. Pozytywizm Augusta Comte'a	26
3.2. Ewolucjonizm Herberta Spencera	34
3.3. Psychologizm Vilfreda Pareta i jego teoria elit	43
4. Podstawowe pojęcia i konstrukcje socjologiczne	54
4.1. Pojęcie społeczeństwa	54
4.2. Struktura społeczna	55
4.3. Grupa społeczna i jej rodzaje	55
4.4. Sposoby ujęcia zbiorowości społecznych – nominalizm i realizm społeczny	61
4.5. Teorie socjologiczne	62
Literatura (wybrane pozycje)	63
Rozdział drugi	
Prekursorzy socjologii prawa	65
1. Socjologowie – prekursorzy socjologii prawa	66
1.1. Wpływ Emila Durkheima na kształtowanie się socjologii prawa	66
1.2. Socjologia prawa Maxa Webera	79
2. Prawnicy – prekursorzy socjologii prawa	92

2.1. Friedrich Carl von Savigny	92
2.2. Jeremy Bentham	93
2.3. Rudolf Ihering.....	94
2.4. Eugen Ehrlich.....	95
2.5. Funkcjonalizm prawniczy.....	98
2.6. Skandynawski realizm prawniczy.....	101
Literatura (wybrane pozycje).....	103

Rozdział trzeci

Tradycje i rozwój socjologii prawa	107
1. Socjologia prawa na świecie	107
2. Socjologia prawa w Polsce.....	110
2.1. Tradycje socjologii prawa w Polsce.....	110
2.2. Socjologia prawa po II wojnie światowej	116
2.3. Polskie badania empiryczne prowadzone w ramach socjologii prawa – wybrane przykłady.....	122
Literatura (wybrane pozycje).....	126

Rozdział czwarty

Socjologia prawa jako nauka	129
1. Socjologiczna i prawnicza wersja socjologii prawa	129
2. Miejsce socjologii prawa w socjologii.....	130
3. Miejsce socjologii prawa w naukach prawnych	132
4. Różne ujęcia przedmiotu socjologii prawa	135
5. Socjologia prawa a nauki dogmatyczne	140
6. Socjologia prawa a teoria prawa i filozofia prawa	142
7. Socjologia prawa w dydaktyce akademickiej	144
Literatura (wybrane pozycje).....	145

Rozdział piąty

Metody w badaniach socjologiczno-prawnych	147
1. Wprowadzenie do problematyki metodologicznej.....	147
1.1. Pojęcie metody i techniki badawczej	147
1.2. Podejście ilościowe i jakościowe w badaniach socjologicznych	148
1.3. Procedury badawcze	149
1.4. Ograniczenia w stosowaniu metod socjologicznych do badania zjawisk prawnych	150
1.5. Próba reprezentatywna i jej znaczenie	151
2. Metody badawcze stosowane w badaniach socjologiczno-prawnych.....	154
2.1. Propozycje klasyfikacji – Adam Podgórecki, Zygmunt Ziemiński	154
2.2. Metody badania dokumentów.....	157
2.3. Obserwacja	160

2.4. Eksperyment	162
2.5. Ankieta i wywiad	165
2.6. Metody opracowywania danych – statystyczne i monograficzne	172
Literatura (wybrane pozycje).....	173

Rozdział szósty

Społeczne działanie prawa	175
1. Pojęcie społecznego działania prawa	175
2. Teoria działania prawa Leona Petrażyckiego	178
3. Hipoteza trójstopniowego działania prawa Adama Podgóreckiego	191
3.1. Typ ustroju społeczno-gospodarczego	191
3.2. Typ podkultury prawnej	192
3.3. Typ osobowości.....	193
4. Informacyjne, motywacyjne i kontrolne działanie prawa w ujęciu Marii Boruckiej-Arcowej	193
4.1. Proces przekazywania informacji o normach prawnych	193
4.2. Motywacyjne działanie normy prawnej	197
4.3. Kontrolne działanie normy prawnej	199
Literatura (wybrane pozycje).....	201

Rozdział siódmy

Świadomość prawna.....	203
1. Pojęcie świadomości prawnej	203
1.1. Świadomość prawna jako odmiana świadomości społecznej.....	203
1.2. Świadomość prawna a poczucie prawne	203
1.3. Przedmiot i podmiot świadomości prawnej	204
1.4. Świadomość prawna normatywna a świadomość prawna rzeczywista ...	205
2. Elementy składowe świadomości prawnej.....	206
2.1. Kontrowersje wokół elementów składowych świadomości prawnej ...	206
2.2. Znajomość prawa.....	206
2.3. Ocena prawa.....	213
2.4. Postawy wobec prawa	233
2.4.1. Pojęcie postawy i jej komponenty	233
2.4.2. Pojęcie postawy wobec prawa	236
2.4.3. Elementy składowe postaw wobec prawa.....	237
2.4.4. Charakterystyka poszczególnych postaw wobec prawa	240
2.5. Postulaty wobec prawa	253
3. Model kształtowania się świadomości prawnej	254
4. Kultura prawna.....	259
Literatura (wybrane pozycje).....	267

Rozdział ósmy

Kontrola społeczna i kontrola prawna	273
1. Pojęcie kontroli społecznej i jej rodzaje	273
2. Socjalizacja	279
3. Rola norm prawnych w procesie kontroli społecznej.....	283
4. Przymus prawny	284
5. Dewiacje – wybrane teorie	290
5.1. Pojęcie dewiacji.....	290
5.2. Teoria anomii Roberta Mertona	291
5.3. Teoria podkultur dewiacyjnych Alberta Cohena	295
5.4. Teoria dewiacji Edwina Lemerta.....	297
5.5. Teoria zróżnicowanych powiązań Edwina H. Sutherlanda	299
5.6. Teoria dewiacji Trávisa Hirschiego.....	301
Literatura (wybrane pozycje).....	303

Rozdział dziewiąty

Polityka prawa.....	307
1. Koncepcje polityki prawa	307
2. Rodzaje polityki prawa	312
3. Opinia publiczna a polityka prawa	320
Literatura (wybrane pozycje).....	325

Rozdział dziesiąty

Funkcje prawa. Prestiż prawa i prestiż zawodów prawniczych	327
1. Pojęcie funkcji prawa i ich klasyfikacja	327
2. Prestiż prawa i prestiż zawodów prawniczych	333
2.1. Prestiż prawa – pojęcie i procesy z nim związane	333
2.2. Prestiż zawodów prawniczych.....	336
Literatura (wybrane pozycje).....	349

SŁOWO WSTĘPNE

Nikogo nie trzeba przekonywać, że obowiązujące prawo, będące przedmiotem studiów prawniczych, nie działa w próżni, ale w określonych realiach społecznych. Znajomość prawa i umiejętność egzekucji aktów prawnych nie jest wystarczająca w procesie edukacji prawniczej. Wyjście poza zamknięty świat przepisów prawnych pozwala przybliżyć prawnika do świata społecznego. Prawo jest niewątpliwie niezwykle ważnym elementem życia społecznego. Nie jest więc obojętne, jak działa ono w sferze realnej; jakie wywołuje skutki (zarówno te pożądane, jak i niepożądane); jakie wyobrażenia mają ludzie w stosunku do prawa; czy wyobrażenia te różnią się w ramach poszczególnych grup społecznych; jak realia społeczne wpływają na treść prawa i jaka jest skala tego wpływu; jak w realiach społecznych działają instytucje prawne, które często są jedynym źródłem informacji o obowiązującym prawie dla przeciętnego obywatela; jakie są sposoby informowania o prawie. Można mnożyć powyższe pytania, pamiętając jedynie, by odnosiły się one do dwustronnej w swoim charakterze relacji pomiędzy prawem a rzeczywistością społeczną.

Socjologia prawa, której instytucjonalizacja nastąpiła dopiero w latach 60. XX wieku, jest stosunkowo młodą dyscypliną, choć jej korzenie sięgają wieków wcześniejszych. Stąd też w niniejszym opracowaniu znalazł się rozdział poświęcony jej prekursorom. Socjologii prawa nie ominęły spory, charakterystyczne dla sytuacji, w której powstaje nowa dyscyplina, zaś nauki już powstałe chcą ją sobie podporządkować. Dlatego też w socjologii prawa doszło do wyodrębnienia się nurtu socjocentrycznego i prawnocentrycznego. Pierwszy ujmował tę dyscyplinę jako część socjologii, jedną z jej subdyscyplin, obok socjologii religii, organizacji, moralności, medycyny, miasta, przemysłu i wielu innych. Drugi zaś traktował socjologię prawa jako część prawoznawstwa. Socjologia prawa stała się więc przedmiotem zainteresowania zarówno socjologów, jak i prawników. Fakt ten wpłynął w istotny sposób na konstrukcję przedstawianego opracowania. Konieczne było sięgnięcie do historii myśli socjologicznej – pokazanie poglądów bezpośrednich prekursorów socjologii (J.B. Vico, C.H. de Saint-Simon), badacza uważanego za jej „honorowego ojca” (A. Comte), najwybitniejszego przedstawiciela tzw. ewolucjonizmu w socjologii (H. Spencer), twórcy teorii elit (V. Pareto). Wybitni socjologowie E. Durkheim i M. Weber zostali ukazani nie tylko jako przedstawiciele bardzo wpływowych kierunków w socjologii (socjologizmu i socjologii humanistycznej), ale także z punktu widzenia wpływu ich poglądów na socjologię prawa. Niezbędne stało się też zaprezen-

towanie podstawowych pojęć i problemów spotykanych w socjologii, takich jak pojęcie grupy społecznej, teoria socjologiczna i jej składniki czy klasycznego już sporu pomiędzy nominalizmem a realizmem społecznym. Socjologia prawa w wersji prawniczej została przedstawiona w związku z koncepcją wielopłaszczyznowego badania prawa.

Pokazano również drogę instytucjonalizacji socjologii prawa na świecie i w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem dorobku naukowego i działań organizacyjnych polskich badaczy. Dorobek ich myśli odnaleźć można w zagadnieniach dotyczących metod badawczych stosowanych w socjologii prawa, koncepcji społecznego działania prawa (teoria działania prawa L. Petrażyckiego; hipoteza trójstopniowego działania prawa A. Podgóreckiego; informacyjne, motywacyjne i kontrolne działanie prawa w koncepcji M. Boruckiej-Arctowej), świadomości prawnej (zwłaszcza dorobek Zespołu Badań nad Świadomością Prawną Społeczeństwa Polskiego pod kierunkiem M. Boruckiej-Arctowej), postaw wobec norm społecznych (ze szczególnym uwzględnieniem norm prawnych), kontroli społecznej, socjalizacji, polityki prawa, funkcji prawa i jego prestiżu. Zaprezentowano także wybrane teorie dewiacji (o charakterze socjologicznym), ilustrujące tezę, iż zachowania niezgodne z normami społecznymi wywoływane są przez czynniki tkwiące w samym społeczeństwie.

Składając do druku niniejsze opracowanie, autorzy kierowali się przede wszystkim potrzebą jego udostępnienia studentom realizującym w programie studiów, zarówno na kierunku prawo, jak i na kierunku administracja, przedmiot socjologia prawa. Brak bazy podręcznikowej utrudniał należyte przygotowanie się do egzaminów, sięganie zaś do literatury przedmiotu jest tym trudniejsze, że większość pozycji nie była od wielu lat wznawiana.

Opracowanie, które przedstawiamy, nie pretenduje do rangi pracy o charakterze nowatorskim. Powstało w oparciu o wykłady i seminaria prowadzone w Zakładzie Socjologii Prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Zadanie zarysu wykładu ma polegać z jednej strony na spełnieniu roli przewodnika w procesie dydaktycznym, z drugiej zaś strony ma ułatwić dalsze studia i badania. Temu ostatniemu zadaniu służy wykaz wybranej literatury, umieszczony pod każdym z rozdziałów. Czy oczekiwania te zostaną spełnione, rozstrzygnie Czytelnik.

Socjologia prawa. Zarys wykładu nie wyczerpuje całości problematyki socjologii prawa. W dziesięciu rozdziałach omówione zostały podstawowe zagadnienia o charakterze teoretycznym. Niezbędnym uzupełnieniem wykładu powinny stać się ćwiczenia z tego przedmiotu, koncentrujące się przede wszystkim na przedstawieniu przykładów badań empirycznych, ilustrujących określone stanowiska teoretyczne.

Za pomoc w pracy nad gromadzeniem literatury przedmiotu dziękujemy pracownikowi Zakładu Socjologii Prawa – dr. Sławomirowi Pilipcowi.

PRZEDMOWA DO WYDANIA POSZERZONEGO I UAKTUALNIONEGO

Po trzynastu latach od pierwszego wydania podręcznika *Socjologia prawa. Zarys wykładu* została podjęta decyzja o jego poprawieniu i uzupełnieniu. Złożyło się na to kilka przyczyn. Po pierwsze, potrzeba taka jest rezultatem przemyśleń samych autorów, którzy na strukturę opracowania i jego merytoryczną zawartość mogli popatrzeć z perspektywy, jaką daje upływ czasu oraz doświadczenie związane z praktyką dydaktyczną wykorzystującą podręcznik. Po drugie, ponowne odniesienie się do struktury książki i jej treści spowodowane jest zamiarem uwzględnienia uwag zgłaszanych przez recenzentów podręcznika, współpracowników i samych studentów. Sugestie wymienionych osób przyczyniły się do ponownego przyjrzenia się opracowaniu. Po trzecie, od pierwszego wydania podręcznika pojawiły się nowe bądź zmodyfikowane czy nieco inaczej zaprezentowane koncepcje, które w istotny sposób mogą wpłynąć na istotę nauki socjologii prawa. Po czwarte zaś, niektóre części wymagały szerszego dopracowania, niż to miało miejsce w pierwotnej wersji podręcznika.

Wersja, którą przedstawiamy Czytelnikowi, różni się od poprzednich, choć zmiany, jakich dokonano w obrębie podręcznika, dotyczą w niejednakowym stopniu poszczególnych jego części. W każdym rozdziale staraliśmy się poprawić tekst pod względem stylistycznym czy uprościć czasem zbyt zawiły tok wywodu oraz uzupełnić niektóre zagadnienia. W niniejszym wydaniu pojawiła się również problematyka, której wcześniej nie podejmowano, np. pojęcia społecznego działania prawa czy przymusu prawnego.

Zmieniony został układ rozdziału pierwszego zatytułowanego „Wprowadzenie do problematyki socjologicznej”, w którym klasycy socjologii zostali przedstawieni jako przedstawiciele kierunków w historii myśli socjologicznej w celu pokazania głoszonych przez nich poglądów w szerszej perspektywie. Ponadto wyodrębnione zostały w ramach jednego z podrozdziałów pojęcia i zagadnienia socjologiczne, przydatne dla lepszego zrozumienia problematyki socjologicznoprawnej, zaprezentowanej w kolejnych częściach podręcznika.

Rozdział drugi („Prekursorzy socjologii prawa”) zachował swoją strukturę, ale uzupełniona została jego zawartość treściowa. Zwłaszcza prekursorzy socjologii prawa ze strony prawników zostali przedstawieni nieco szerzej niż w pierwotnej wersji.

Rozdziały trzeci („Tradycje i rozwój socjologii prawa”) i czwarty („Socjologia prawa jako nauka”) zostały w znacznym stopniu zmodyfikowane. Nie tylko zmieniono ich kolejność, ale również ich wewnętrzną strukturę oraz zawartość merytoryczną. Nie negując wagi różnych koncepcji, które wyłoniły się u progu kształtowania się socjologii prawa jako odrębnej dyscypliny, postanowiliśmy je nieco ograniczyć, w porównaniu z poprzednimi wydaniem podręcznika, zwłaszcza w odniesieniu do tych pojawiających się wówczas kontrowersji, które nie mają już dzisiaj istotnego znaczenia. W szczególności w rozdziałach trzecim i czwartym uzupełniono polskie badania empiryczne w zakresie socjologii prawa o nowe przykłady z ostatnich lat, a także ukazano najnowsze koncepcje odnoszące się do roli, zadań i pozycji socjologii prawa wśród innych nauk. Omówione zostały również zagadnienia poświęcone miejscu socjologii prawa w edukacji akademickiej.

Rozdział piąty („Metody w badaniach socjologiczno-prawnych”) ma niezmienną strukturę, ale został uzupełniony, zwłaszcza w części dotyczącej różnic pomiędzy podejściem jakościowym a podejściem ilościowym w badaniach oraz procedury badawczej.

Rozdział szósty („Społeczne działanie prawa”) został wzbogacony o nowy podrozdział dotyczący pojęcia społecznego działania prawa.

Zmodyfikowano strukturę rozdziału siódmego („Świadomość prawna”), uzupełniono poruszane w nim zagadnienia o nowe treści, w tym wyniki badań empirycznych dotyczących oceny prawa, oraz dołączono do niego problematykę postaw wobec prawa, które w pierwotnej wersji podręcznika omawiane były w odrębnym rozdziale.

Rozdział ósmy („Kontrola społeczna i kontrola prawna”) zyskał nowy tytuł oraz został uzupełniony o tematykę przymusu prawnego.

W rozdziale dziewiątym („Polityka prawa”) szerzej potraktowano zagadnienie opinii publicznej oraz nieco zredukowane zostały treści odnoszące się do koncepcji tworzenia prawa.

Rozdział dziesiąty („Funkcje prawa. Prestiż prawa i prestiż zawodów prawniczych”) poszerzył się o nowe zagadnienia dotyczące prestiżu zawodów prawniczych.

Ingerencja w treść podręcznika, poza wymienionymi zmianami, polegała również na: 1) uzupełnieniu literatury o te monografie, artykuły czy podręczniki, które jeszcze nie ukazały się w momencie pierwszego wydania książki bądź których wówczas nie znaliśmy; 2) poprawieniu błędów, których nie uniknięto w pierwotnej wersji podręcznika;

3) podaniu imion badaczy powołanych w podręczniku zamiast ich inicjałów (który to postulat zgłaszali studenci).

Mamy nadzieję, że przedstawione wydanie będzie lepsze od poprzedniego pod względem struktury, jasności języka i treści merytorycznej, a przez to w większym niż dotąd stopniu spełni oczekiwania Czytelników.

PRZEDMOWA DO WYDANIA PIĄTEGO

Upływ niemal siedmiu lat od ostatniego wydania książki, poprawionego i uzupełnionego, stał się kolejną okazją do przyjrzenia się zawartości podręcznika i dokonania w nim koniecznych zmian. Nie mają one tak głębokich, jak poprzednio, rozmiarów, ale pozwoliły na uaktualnienie przedstawianych w podręczniku zagadnień. Dokonano tylko niewielkich zmian w strukturze opracowania (w odniesieniu do części poświęconej polityce prawa, aby nie powtarzać zagadnień omawianych w ramach przedmiotu wstęp do prawoznawstwa), koncentrując się na korekcie i uzupełnieniu treści rozdziałów, które tego wymagały. Uzupełnienia objęły takie zagadnienia, jak: teorie socjologiczne E. Durkheima i M. Webera, rozwój socjologii prawa po II wojnie światowej, związki socjologii prawa z prawem karnym, teoria działania prawa Leona Petrażyckiego, skuteczność prawa, kontrola prawna (poprzez dodanie wątku odnoszącego się do zjawiska opresji), teoria anomii Roberta Mertona, rodzaje polityki prawa, socjalizacja, wymiary działalności legislacyjnej polskiego parlamentu, wiedza o prawie i problematyce *vacatio legis*, badania nad preferencjami zawodowymi studentów prawa. Niezbędne, w związku ze zmianami w szkolnictwie wyższym, okazało się także przedstawienie aktualnego stanu instytucjonalnego odnoszącego się do katedr (zakładów) socjologii prawa w Polsce oraz miejsca, jakie zajmuje socjologia prawa w edukacji akademickiej. Treść podręcznika uzupełniono również danymi z badań – prowadzonych zarówno przez ośrodki naukowe, jak i ośrodki badania opinii publicznej. Rozwój naukowy spowodował ponadto, iż potrzebne stało się uzupełnienie literatury przedmiotu przedstawianej na zakończenie każdego rozdziału. Śmierć prof. Antoniego Pieniżka przerwała rozpoczęte już prace nad aktualizacją podręcznika, ale poczynione wcześniej uzgodnienia pozwoliły, jak sądzę, nadać opracowaniu kształt zgodny z wolą współautora książki.

Małgorzata Ewa Stefaniuk

Rozdział pierwszy

WPROWADZENIE DO PROBLEMATYKI SOCJOLOGICZNEJ

1. Geneza socjologicznych zainteresowań społeczeństwem

Wybitny polski socjolog i humanista Stanisław Ossowski zwrócił uwagę na to, że dzieła pochodzące z okresów minionych niejako przechowują dla współczesnych sposoby ujmowania rzeczywistości społecznej przez ówczesne środowiska. Gdybyśmy zechcieli tę myśl prześledzić, ustalając coś w rodzaju historii dyscypliny zwanej socjologią, moglibyśmy ująć ją na trzy różne sposoby (J. Szacki, *Historia myśli socjologicznej*, Warszawa 2002).

Po pierwsze – moglibyśmy interesować się tym, jak dokonywał się **rozwój aktywności poznawczej** dyscypliny naukowej zwanej socjologią i pokazać, czym zajmowali się „socjologowie”, mając na myśli osoby, które same uważały się za socjologów lub które tak postrzegano. Punktem wyjścia w tym ujęciu byłaby teoria Augusta Comte'a. Takie spojrzenie na socjologię z jednej strony poszerzałoby ją o zagadnienia, które do socjologii nie należą, a były przez „socjologów” podejmowane, z drugiej zaś – nie obejmowałoby tych wszystkich badaczy, dla których socjologia nie była głównym przedmiotem zainteresowania, ale poruszali oni, tak jak na przykład Karol Marks czy Sigmund Freud, istotne dla współczesnej socjologii zagadnienia.

Po drugie – odrębnie dałoby się ustalić, jak kształtował się w różnych przedziałach czasu **katalog problemów badawczych**, które były lub są obecnie przedmiotem zainteresowania socjologii. To drugie podejście przewyższa wady pierwszego, gdyż przedstawia problemy socjologiczne niezależnie od tego, przez kogo były one podejmowane, a więc nie ma znaczenia, czy był to „socjolog”, czy filozof, polityk, psycholog. Oczywiście nie oznacza to, że z ujęciem takim nie wiążą się żadne problemy. Trudność polega na odpowiednim wyważeniu zasług dla rozwoju socjologii, tak, aby nie potraktować marginesowo niektórych badaczy, na przykład A. Comte'a. Poza tym nawet jeśli zastąpimy kryterium formalne, stosowane w ujęciu pierwszym, kryterium merytorycznym z tego

Podręcznik przedstawia kluczowe zagadnienia z zakresu socjologii prawa. Omawia m.in:

- dorobek naukowy prekursorów socjologii prawa i ich następców;
- tradycje i rozwój socjologii prawa na świecie i w Polsce oraz jej miejsce w naukach prawnych i socjologii;
- metody badawcze stosowane w badaniach socjologiczno-prawnych;
- kwestię społecznego działania prawa i świadomości prawnej;
- politykę prawa;
- funkcje prawa, w tym rolę prawa w procesie kontroli społecznej;
- pojęcie prestiżu prawa i zawodów prawniczych.

Publikacja prezentuje również wyniki badań empirycznych, w tym badań opinii publicznej, będące ilustracją dla opisywanych zagadnień. Dodatkowo na końcu każdego rozdziału zamieszczono szczegółowy i obszerny wykaz najważniejszej literatury przedmiotu.

W wydaniu 5. uaktualniono i poszerzono przedstawione w podręczniku zagadnienia, w szczególności o: związki socjologii prawa z prawem karnym, rolę kategorii skuteczności prawa w teorii Leona Petrażyckiego, znajomość prawa w kontekście wymiarów działalności legislacyjnej polskiego parlamentu, problematykę *vacatio legis*, aktualny stan instytucjonalizacji socjologii prawa w Polsce oraz jej miejsca w edukacji akademickiej, badania nad preferencjami zawodowymi studentów prawa.

Książka jest przeznaczona w szczególności dla studentów prawa i socjologii oraz osób zainteresowanych związkami między prawem a rzeczywistością społeczną.

Antoni Pieniążek (1940–2020) – doktor habilitowany nauk prawnych; profesor Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz Wyższej Szkoły Prawa i Administracji w Przemysłu Wydział Zamiejscowy w Rzeszowie; były dziekan Wydziału Prawa i Administracji UMCS w Lublinie; autor publikacji z zakresu socjologii prawa oraz teorii państwa i prawa.

Małgorzata Ewa Stefaniuk – doktor habilitowany nauk prawnych; radca prawny; profesor w Instytucie Nauk Prawnych na Wydziale Prawa i Administracji UMCS w Lublinie; w latach 2014–2019 kierownik Zakładu Socjologii Prawa, obecnie w Katedrze Teorii i Filozofii Prawa; w latach 2012–2019 Prodziekan Wydziału; autorka publikacji z zakresu socjologii prawa oraz teorii i filozofii prawa.

LEXOTEKA
więcej niż podręcznik

Poszukaj pozostałych podręczników
dostępnych online

www.lexoteka.pl

ISBN 978-83-8246-204-3

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL